

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Conciones R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu

Habitaë per Adventum Coram Christianissimo Rege Ludovico XIV.

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1716

VD18 80038840

In Dominicâ II. Adventûs: De vano hominum Respectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68973)

IN
DOMINICA
SECUNDA
ADVENTUS
CONCIO.

De vano hominum respectu.

Beatus qui non fuerit scandalizatus in me.
Matth. 11.

REX CHRISTIANISSIME,

HAC notâ & proprio veluti caractere veros germanosque discipulos suos discernit Christus à falsis. Hac conditione nos aggregat eorum in numerum, qui suavissimo ipsius jugo collum submisere. Remotâ cunctatione omni eligere jubet quas potissimum partes sequi malimus, haud sperandum fore significans, ut in suis nos habeat, ni disciplinam eius palam &

R. P. Bourd. Adv.

Aa

aper-

apertè profiteamur. Divinam ipsius legem quisquis etubescit, non esse ipso dignum. Ut simus illius, satis utique non esse, corde credere, nisi accedat oris Confessio; neque oris Confessionem, nisi verbis facta ipsa respondeant. Denique nolle se in gregem & familiam suam alios asciscere quam ferventes, magnanimos, sincerosque servos, qui honori ducant famulatum suum, obsequium lucro opponant. Ita Regno suo inertes excludit, ignavosque mundi amatores, quos Christianæ militiæ suppudet, tantum abest ut apertè militent Christo; quibus Christus offensionem est atque scandalum, ne dum honorem debitum illi persolvunt; qui non modo satis non habent, offensionis ansam sumere ex Christi personâ, sed & ipsum etiam offendunt, dum eundem in eum, quo retardantur in viâ, eundem humanum respectum, cuius dominatu miserè tenentur, in ipsius fratres transfundunt.

Hoc ipsum est, Auditores Christiani, quod insectari constitutum est hodiernâ concione, vitiosum scilicet illum Christianæ servitutis pudorem. Humanum illum respectum, quo avertimur à DEI famulatu: illam mundi metuentem verecundiam: illud in profanos homines obsequium, divini Numinis cultui tam contrarium. Igitur, quæ cum eo vitio conjuncta

Rom. 10.

luneta sit indignitas, quæ perversitas ejusdem, quid offensionis importet atque scandalum, propositum mihi est vobis ostendere. Humani respectus indignitas quâ, nosmet ipsos, perversitas quâ DEUM, offensio quâ proximum respicit.

Sunt humani respectus mancipia; ea primum compellabo; ostendamque quam indigna, quam culpanda sit ipsorum agendi ratio. Sunt humani respectus auctores, cum his mihi res erit posteriore loco, ostendamque, quot, & quanta per ipsos mala in hominum mores inferri soleant. Humani respectus indignitas faciet, ut ipsum contemnamus; perversitas, ut damnemus; scandalum & offensio, mala ut inde consequentia perhorrescamus. Hic unus est concionis hodiernæ scopus & argumentum. Postemus à DEO, &c.

Ave Maria.

NON hodie primum pravus hominum **P A R S I.**
respectus duram in homines tyrannidem exercet; ævo ab omni, profanæ sapientiæ affectatores vertere illum, Religionis posthabitâ, in nefandam artis politicæ legem. Verum quocumque tandem, seu necessitatis, seu rationis velo, facta sua obtegere studeant, dum mundi legibus Christianam Religionem submittunt, attem illam politicam, abjectæ
A a 2 men-

mentis visam semper esse, contemptu dignissimam, labem, aut videri semper debuisse. Duplex vitij forma, homine, qui aliquam DEI notitiam habet, prorsus indigna: sed eo multò magis, quem ad divinam adoptionem baptismus evexit. Adeste animis, Auditores, & cavete ne ex duobus his gravissimis capitibus quicquam vos praterat.

Dixi humanum respectum, pudendam esse servitatem. Quid enim servile magis, quàm aut conjici, aut potius in eam te conjicere necessitatem, ut, quæ Religionis sunt, ad aliorum lubricam & incertam voluntatem componas & accommodes? divinam legem non propriâ opinione atque judicio, non conscientia monitu, sed aliorum arbitrio libidineque metiri. Eandem observare, prout observandam homines judicant; ipsam exigere ad vulgares hominum sermones ac sententias; unò verbò rem ut absolvam, Christianum non esse, aut certè non videri, nisi quantum alijs placet, aut displicet, an est servitus cum hac componenda? Scitis tamen, Auditores, nec sine aliquo vestro fortassis pudore, quàm vulgaris & sit & fiat in dies eadem illa servitus, hominibus Christianis quantumlibet probrosa?

De veteribus illis philosophis, quibus DEUS solo naturæ lumine cognitus erat, dum sermonem habet Augustinus, eorum sortem valde censet deplorandam; quoniam cum persuatum ipsis esset, DEUM esse unum, cogebantur nihilominus, temporari ut servirent, plures propalam Deos venerari. Illi hominum metu, contra insitæ ratiois ductum, Deos colebant, quos in commentitijs habebant fictisque fabulis. Nos alio metu, contra sanctissimæ fidei ductum, DEO, in quem credimus, obsequium non præstamus. Illi, præter voluntatem atque ut hominibus placerent, superstitioni operam dabant & idololatriæ; nos contra inviti, eodemque placendi studio, sæpe irreligiosi, sæpe impij videmur. Illi, ne in odium incurterent populare, colebant, ut loquitur Augustinus, *quod reprehendebant; agebant quod arguebant, quod culpabant adorabant.* Nos vana censuræ formidine, perversisque sæculi moribus serviliter obnoxij, inhonestamus quod profitemur, quod veneramur profanamus; *blasphemamus, saltem operibus, non quod ignoramus, Jud. v. 20.* quemadmodum loquitur Apostolus quidam, sed quod habemus perspectum, & ultro agnoscimus. Illi humanæ, si superis placet, sapientiæ apices, cum suo illo præcelsæ mentis robore, sibi ipsa vim in-

ferebant, per quoddam praxæ simulationis genus; nos nobis ipsi per aliud. Personam veluti comicam sustinebant illi Romanis in templis, pietate fictâ & simulatâ, nos Atheismo inter Christianos; hoc tantum interfuit, quod illorum hypocrisis, ut animadvertit Augustinus, mera fictio erat, quæ ad fabulosa duntaxat numina summum attineret. Nostra fictio, vera *abominatio sit*, qualem Propheta prædixit, *stans in loco sancto*. Abominatio, quæ veritatem, majestatem, verique Numinis sanctitatem simul petit. Quisquis autem ita se gerit, ita vivit, non se ad servilem demittit conditionem in eo ipso, in quo pudenda magis servitus est, in quo sapienti minus toleranda; sunt enim quædam, inquit sanctissimus ille Doctor, in quibus ferenda servitus, alia, in quibus rationi consentanea; nonnulla, in quibus etiam honorifica esse possit. At se alij volentem subicere in ijs, quæ liberrima sunt, puta in fidei professione, in ipso Religionis exercitio, in maximè necessarijs officijs, in salutis procuracione, istuc utique non insita quædam mentis excellentia, non dignitas humanæ naturæ, non conscientia ipsa patitur nisi admodum agere. Per te nobis liceat (ita Hebræi ad Pharaonem) per te nobis liceat desertas adire solitudines; quædiu enim hîc de-

ting-

Dan. 9.

tinebimur, liberè nunquam DEO nostro sacrificare fas erit; qua tamen in re, summa nobis libertas sit oportet, dociles nos habebis in cœteris, dictoque audientes; quantumlibet rigida sint impositæ leges, servabimus eas haud gravatè; at in supremi Numinis cultu, libertate nobis est opus. Eam si reposcimus, pro jure reposcimus nostro, imò DEI ipsius jussu, qui disertè vetuit, ne populo ulli populum suum servire unquam pateremur. Ita sermè Hieronymus in eum Exodi locum, ita loqui decet Christianum hominem, qui ex divinâ providentiæ dispositione, inter mundanos homines versari cogitur, atque ad deò Religionem suam, exempli auctoritate, firmare. Cæteris in rebus componam me sedulò ad mundi leges placitæque omnia; receptas tenebo consuetudines; decorum in omnibus servabo; mihi metipse, si necessitas id postulet, vim inferam, ne displiceam mundo; sed enim ubi præpotentis DEI cultus, ubi obsequium ageretur, minima, imò nulla, mundi, aliud jubentis, auctoritas apud me erit. In potissimo illo ac primario Christiani hominis munere non ero inæqualis & inconstans, non inconsultus & imprudens, sed tamen liber. Neque prudentia, quam in agendis rebus adhibebo, quicquam habebit, quo à beatâ illâ degenerare videar

libertate, quam Paulus retinere me jubet, ut propriam ingenue conditionis, ad quam sum à DEO evectus, prærogativam, Sic animatus & affectus esse debet, autore Hieronymo, quisquis Christo duci sacramentum dixit in Baptismatis fonte; & mundi leges si forent adeò tyrannicæ, ut essent quædam vitæ conditiones, in quæ sanctam illam & gloriosam Christianorum ingenuitatem tenere non liceret, aut potius, si quis propriæ infirmitatis sibi conscius, DEO in ijs liberè famulari se posse desperaret, illi discedendum utique esset generosè, Israëlitarum exemplo, & quærenda sedes melior, ubi excusso mundanæ servitutis jugo, cuncta Religionis officia, soluto ac libero animo, obiret; quærenda, inquam, illi alia sedes, non quidem abdicato penitus mundo, sed illà mundi parte, illo vitæ statu, in quo divina sibi mandata velut impossibilia facta esse longo jam usu didicisset. Quid ita? quoniam homo cum nascatur liber, æquum est profectò ut agat liberè cum eo, cui, tanquam auctori suo bona sua omnia accepta referre debet; nec liberum illud arbitrium, quo est à DEO muneratus, ad obsequium illi exhibendum, sibi aut eripi, aut violari unquam sinat.

Humani respectus servitus eò magis ignominiosa, quòd pusillæ mentis simul & abjecti animi est. Hanc quidem naturæ labem & ignominiam nobismetipsis occultare studemus, sed frustra; quis enim tacitam premat conscientiæ objurgantis vocem? si sancta illa nobis inesset superbia de qua loquitur quidam è S. Patribus; si nobilitas illa animorum, quos lex Christiana sufficit, libenter ac liberè Paulinum illud, nostrum quisque usurparet, *non erubescò Evangelium*. Veteres illos Heroes generosè æmularemur, qui honorabantur maximo, Religiosi ac pijs, inter irreligiosos & impios, esse. Cæteris ad idola passim confluentibus, solus itabat Tobias ad templum; solitudinem illam suam, non probrosam sed gloriosam potius ducebat in tali causâ, dignum se præstans illustri præconio, quod ipsius firmitati atque constantiæ sacer historicus tribuit. *Denique cum irent omnes ad vitulos aureos, quos fecerat Jeroboam Rex Israël, hic solus pergebat in Jerusalem ad templum Domini*. Ita, tametsi omnes inter quos vitam agimus, divini Numinis prorsus obliti, sacrosanctam ipsius legem planè negligerent ac proculcarent, in magna poneremus gloriæ parte, ut Christianos decet, sincerum ejus cultum apud nos solos residere; & exemplo singulari, quod,

vel

Rom. 1.

Tob. 1.

vel ipse suspiceret mundus nequam, nobile daremus fidei nostræ documentum, imò, si necessitas istuc exigeret, à mundanis illis divinæ legis contemptoribus voluntario exilio secernere nos haud dubitaremus. Non hominum numerus ingens non splendor natalium, non ulla nominis amplitudo animum nostrum pectusque labefactaret. Ut soli essemus in terris; nihilo perstaremus minus in tali proposito, & arcana voluptatis sensus, qua mentem persunderet hæc cogitatio, nos ex ijs esse, quos sibi DEUS seposuit cœlestem ad gloriam, nec genua submittere ante Baal, hoc est, calcata à nobis Idololatriæ conscientia, relataque de humano respectu victoriæ, grata recordatio, anticipata quædam jam esset, ac pretiosa nobis merces. In beatam hanc sortem Evangelica libertas haud dubiè nos immittat. Cur eò nondum evasimus? &, quid rei tandem esse dixerò humanum illum respectum qui nos remoratur ac tardat? timiditatem profectò & ignaviam. Mundi censuram formidamus, atque ita mundo ipsi factemur, animos nobis deesse, ad eum, vel cum majore contemptu dignum ducimus, contemnendum. Quæ confessio pudorem utique haud levem injiciat oportet. Metumus quippe videri

3. Reg. 19.

animo imbecilli nec cogitamus, metum illum ipsum, imbecillitatis genus quoddam esse, imò imbecillitatem valde miserandam. Pudet, qui simus palam ostendere, nec videmus, pudorem illum ipsum, longè magis erubescendum, quàm sit ipsa fidei nostræ declaratio; quid enim magis homini pudendum, quàm si pudeat, qui sit, & qui esse debeat, videri? conturbat nos verbum aliquod, aut imprudenti elapsus jocus, nec attendimus, quid, quisve conturbet. Quid? cùm nihil frivolum magis, nihil magis futile, quàm jocus, qui veram virtutem petit. Quis? homines siquidem vani, quibus probemur necne, nostrâ non permagni refert. Homines nullius plerumque apud nos pretij, homines, quorum levitas peræque ac impietas nobis est perspecta. Homines, quorum sequi consilia nolimus ullâ in re, ne dum jugum accipere. Homines, quorum causâ, ne levissimi quidem, oblectamenti parte, genium nostrum fraudaverimus. En tamen propter quos vim sibi met adhibent plerique mortalium; en quos offendere verentur; en, quibus, in re longè gravissimâ, & quæ ad salutem ac Religionem attinet, per cæcitatem maximè deplorandam, se volentes submitunt. Eant nunc, & non dico

380 *De vano hominum respectu.*

dico magnanimitatem, sed sapientiam, sed mentis robur ac firmitatem, quantum volent, venditent suam! non eam viam, arguit Chrysostomus; in libertatem afferent sese, sed in vilissimam potius conjicient servitutem: nec gravioribus nos pœnis afficere solet DEUS, ubi primum ad mundi leges ac disciplinam aggredimur vitam componere, quam ut suavissimum ipsius jugum dum excutimus inconsulti, aliud longè gravius ac fœdus, mundi scilicet jugum, induamus. Est humanus respectus servitutis, est ignaviae genus quoddam; ignaviae, inquam, & quidem odiosae. Enimverò DEI sum, æquissimo quovis nomine ac titulo. Ut homo, fictus ab ipso & creatus, caelestibus donis ornatus, pretioso ipsius sanguine redemptus, ejusdem consors & hæres gloriae. Ut Christianus, conjunctus ipsi sanctissimo fœdere, ejusque servituti addictus solenni sacramento. Ipsius causam, nobili quadam armatum audaciâ, tueri me cum oporteat, illum defero, illum prodo! quæ ignavia est prorsus intoleranda. Ne in ijs quidem ferri illa potest mercenarijs hominibus, quos domi res angusta, principum limina terere, ex eorumque nutu atque arbitrio pendere jubet. Ignavia damnata toties in Evangelio, &

darn-

damnanda olim tam apertè ; in novissimo siquidem die, eos omnes, qui ipsum erubuerint, *Filius hominis erubescet*; ignorabit, qui ipsum ignoraverint; negabit, qui negaverint. *Qui erubuerit me, erubescam & ego illum.* Ignavia, ab ipsis etiam Ethnicis notata, de qua Christianis tam insignia tradiderunt, tamque salubria documenta. Nonne id ipsum sentire olim visus est, sapientissimus ille Imperator, Constantini magni parens? res extat apud Eusebium & est nota vobis. Quamquam alienus à fide, quamquam ethnicus, inter palatinos ministros, inter milites habebat qui Christianam Religionem profitebantur. Ipsorum fidem periclitari cum vellet aliquando, cogit in unum omnes, & ijs affatur verbis, queis facile possit imbelles pectus expugnari. Ad extremum jubet, se coram, de Christo quid sentirent, palam ostendere ac declarare. Ut fuere semper diversa Aulicorum ingenia, haud miror, alios in proposito firmos, maluisse fortunam quam Religionem in periculum adducere; alios è contrario, humano dominante respectu, fidem maluisse dissimulatione obtegere, quam fortunæ florentis adire discrimen. Ita inter profanos mundi amatores, imò inter ipsos etiam Christianos, variare humana

Luc. 9.

na

nae res solent ac discordare. Quod at-
 tem animadvertit Eusebius, (& valere
 plurimum debet ad mores vestros infor-
 mandos) perspicax est Constantij pru-
 dentia, qua alios alijs secernens ex me-
 rito, contra ipsorum expectationem,
 manere apud se iussit, qui posthabitis hu-
 manis rationibus, summum ostenderant
 Christianae Religionis studium, alios
 exauctoratos dimisit. Sic enim statuebat,
 addit idem historicus, haud magnopere
 his esse fidendum; posse eos utique da-
 tam sibi fidem violare; qui datam DEO
 violassent; ab eoque nihil non metu-
 dum homine, qui terrestri aliquâ utilita-
 te duci se ac convelli sinat. Admoneat
 nos officij nostri, Auditores, sapientissi-
 mi principis vox; nec simus in eo mitius
 Religiosi Ethnico, qui solâ magistrâ ac
 duce naturâ, ita ratiocinabatur. Citra
 illam impietatis ac hypocrisis notam,
 generosos sincerosque nos praestemus;
 est quid medium hypocrisim inter & im-
 pietatem, quod teneri honorificè queat,
 esse videlicet Christianum. Christiani
 simus circa ostentationem, sed verè at-
 que ex animo, ut honori ducamus &
 esse tales & videri. Recurrant animo
 tot martyres, *fratres nostri in Christo,*
 & ejusdem Ecclesiae membra. An ve-
 rebantur illi hominum praesentiam? an
 deji-

dejiciebat eos de statu trux tortoris aspectus ? an vox minax ? quæ species & imago , Auditores , quæ ignavia nostræ accusatio ! Sponte suâ sistebant se tyrannis , quorum in oculis Christum confitebantur ; theatra conscendebant & equuleos , indeque divinis laudibus , clarâ voce celebratis , fidei nostræ dogmata proprio sanguine consignabant. Aliisne , quàm nos , vinculis , aliâne illi lege tenebantur ? an cui serviebant , quem laudabant , cui vitam suam impendebant magis illis DEUS erat , quàm nobis ? ne tam longè abeamus. Vosmetipsi judicate , Auditores ; à vobismetipsis virtutis incitamentum sumite. Verba facio eâ in aulâ , quæ viris abundat animi , excelsitate bellicisque facinoribus longè latèque famosis. Pedem referre periculoso loco , imò hæsitare vel semel , labe ipsis quædam videatur nunquam eluenda ; nolim enim merita eos laude fraudare. Dum pugnant illi , dum periculis caput objectant , invictissimi , quem dominum nobis DEUS imposuit , Regis causâ atque jussu , faciunt quod præcipit ipsa natura. Venumenimvero quî sit , ut nobismetipsis præposterè contrarij , hinc tam fortes tamque animosi , inde tam imbelles videamur ? cur in ijs , quæ ad DEI cultum

tum

attinent, sumus arundini, quam levis
aura commovet, perfimiles? cur eadem
laboramus instabilitate? cur nos tam
facile sinimus obsequio flecti, dejici me-
tu, abripi consuetudine, utilitate labe-
factari, atque ut in exemplo à Christo
hodie allato hæreamus, cur Joannem
Baptistam non imitamur? cur ab ipso
non discimus, quam constantiam, in
DEI famulatu, ejusque legis observantiã,
tenere nos oporteat? in ipsis vinculis
Christum confiterur fidus Christi minister.
In aulã ipsã testimonium ipsi tribuit.
En exemplar in quod inspicere vos de-
cet. Media in aulã generosam illam re-
tinere. *Filiorum DEI libertatem* ad quam
vocati estis, & videtur apud Paulum
non tam gratiæ effectus, quàm antici-
patum gloriæ caelestis donum esse; *in*
libertatem gloriæ Filiorum DEI; mediã in
aulã apertum se præstare Christi discipu-
lum, ea cuncta quæ divina ipsius lege
præcipiuntur, officia, propalam, sincere
atque constanter obeundo; hæc est à Joan-
ne Baptistã habitã olim concionis sum-
ma. Equis porro Christianam illam
libertatem vobis eripiat? quis istuc aut
potest, aut debet? si serviendum est,
non mundo, sed tibi, Domine DEUS,
serviendum. Tibi enim, tibi que uni
servitus nostra debetur? alij cuiquam
si

Rom. 8.

si mancipata erit vita nostra, degeneramus utique à beata illa adoptione, qua in Filiorum tuorum numerum cooptati, patrem te nostrum, pro jure nostro, vocitamus. Itaque si possumus, modestè quidem ac prudenter, sed generosè tamen, atque constanter, tueri libertatem illam, quæ Christi sanguini ferri debet accepta, mundani nos homines, quantumvis perversi, colent atque observabunt; & vice versâ, si eam nobis humanus adimat respectus, iidem nos ipsi, haud dubiè, despiciatui habebunt; neque enim eo adhuc perversitatis ac malitiæ sunt hi progressi, ut pietati, cum sincera est minimèque fucata, quod æquum est non tribuant libenter. Sed ut in nos insurgant profani mundi amatores, in eos vicissim insurgere nos decet, conatusque illorum omnes irritos reddeat. Sat est dignus profectò Dominus ille præpotens, cui mundana hæc cuncta posthabeantur. Sat dignus cui obsequamur ex sanctissima ejusdem voluntate, non ex hominum arbitrio. Fert autem DEI voluntas, ut ei serviamus animo libero ac soluto, & qui ex mendacibus hominum judiciis vanæque existimatione minimè pendeat. Docuimus quanta humano respectui indignitas adhærescat. Ejus perversitatem & improbitatem jam cognoscite.

R. P. Bourd. Adv.

B b

Quid

PARS. II.

Quid rei sit illa, qua de loquor, a-
 nimi labes quot quantaque mala
 ex eâ nascantur, nunquam, opinor, fa-
 tis intellexistis, Auditores Christiani.
 Simplex tantum ac nuda illius species
 oculis vestris subiecta, satis erit, uti
 confido, ad mentes vestras permouendas,
 æternumque illius horrorem vobis incu-
 tiendum. Contendo enim in iis, quæ
 attinent ad salutem, perniciosius nihil,
 nihil magis detestandum, nihil divinæ legi
 magis contrarium, nihil cœlesti vindi-
 ctâ magis dignum, quam vitiosum illum
 ad homines respectum. Quid ita, quo-
 niam evertit is funditus humano in pe-
 ctore necessarium Christianæ fidei funda-
 mentum, illum videlicet amorem, quo
 præ cæteris omnibus, DEUM prosequi
 nos oportet. Quoniam in eas inducit
 defectiones & apostasias graviores fortas-
 sis, & venia minus dignas, quam essent
 veteres illæ in quas Ecclesia discipli-
 næ suæ severioris aculeos olim exere-
 bat. Quoniam probationis ac tenta-
 tionis genus est, qua potentissimæ, seu
 ad exercendas colendasque virtutes, seu
 ad vitia fugienda, datæ à DEO gra-
 tiæ, planè steriles evadunt & infru-
 ctuosæ. Quoniam denique obicem ul-
 lum non habent homines mundani,
 ipsorum emendationi magis fatalem, quem

quem rarius superent, & in quo, ut quotidiana docet experientia, humana sæpius imbecillitas hæreat, faciliusque succumbat. Num sine justa causa proposita vobis capita hæc quatuor, velut aptissima ad rem quam tractamus, persuadendam? tamen nihil afferam probationis loco, præter communem vulgaremque vivendi usum, an hoc non sufficiat? animos advertite, tamque salutarem doctrinam nunquam obliviscimini.

Homini DEUM præferre, cumque alter alteri non dico cogitatione, sed re ipsa & factis componitur; cum veluti committuntur inter se, hominem abjicere, DEO debitus ut honos tribuatur, id ipsum est utique, in quo Religio vertitur universa, & ab humano everti respectu ante omnia solet. Cur enim humanum respectum vocitamus, nisi quia, interprete Doctore Angelico, facit is sæpissime, ut homines magis respiciamus & vereamur, quam DEUM ipsum, voluntatem mihi suam DEUS declarat; sanctissimas imponit leges; dat vivendi præcepta; sed enim ea non probantur illi cui placere studeo, aut cui certè displicere nolim. Ego, cujus est eligere quas potissimum partes sequar, homini ut placeam duntaxat, aut ne displiceam

B b 2 supre-

X
 supremi dominatoris jugum excutio
 imperium detrecto. Re igitur ipsâ ho-
 minem magis respicio, quàm DEUM,
 magis eum colo, magis observo. Et
 quamvis Numinis excellentiam, supre-
 mumque dominium agnoscam, & fide
 credam haud dubiâ, commentitia tamen
 est & inanis fides illa, quæ non prohibet,
 quin re ipsa, & factis hominem, DEO
 posthabito, colam; proindeque jam sum
 omnis Religionis expertus; aut illius um-
 bram tantum aliquam & inane præfero
 simulachrum. Istuc ipsum est quod Ro-
 manis Tertullianus exprobrat his verbis
 tam vehementibus, ipsiusque ingenio
 dignissimis. *Majori formidine Casarem
 observatis quàm ipsum de Cælo Jovem; &
 cuius apud vos per omnes DEOS, quàm per
 unum Casaris genium peieratur.* Quæ ob-
 jurgatio longè majorem homini Christia-
 no pudorem, imò metum ac pavorem
 incuciat, si eam ipse sibi accommodet.
 Quot Christianis tamen etiâ ex iis ad
 quos verba facio, aprari à me meritò
 possit? *Majori formidine Casarem obser-
 vatis.* Gratia DEO, qui Regem nobis
 tum Religiosum imposuit impietatis acer-
 rimum osorem; apud quem & Christia-
 na in honore est Religio, & eam esse
 vult apud cæteros; Regem, qui debitum
 sibi obsequium dum exigit, nihil habe
 prius

Prius, quàm ut suum DEO obsequium & cultus tribuatur. Verùm, si, ut fit nonnunquam, populorum crimina DEO castigante, nasci nos contigisset sub principis minus pii, minúsque Religiosi imperio, quot inter aulicos spectarentur quales animo sibi informabat Tertullianus qui in loco tam lubrico positi, supremi Regis amicitiam Cæsaris gratiæ haud cunctanter præferrent? *majori formidine Cæsarem observatis.* Fingamus nihil. Quot videas nunc animo ita affectos? hoc est; non jam quidem impios ac sceleratos, sed ad impietatem & facinus omne paratissimos, si princeps istuc postulet. & obsequii amorisque in ipsum sui pignus quoddam impietas, atque indicium videatur? ullusne in tantâ scrupulus subsit ac dubitatio, quam non facili sibi ipsi eximant? an eos morituræ fœda DEI cum homine mortali collatio? an non abrepti longa consuetudine sese in omnibus ad illius, è quo pendent, arbitrium ac nutum accommodandi, religiosum habeant, si irreligiosus is sit & impius, irreligiosos, & impios esse?

Neque verò ad eum ipsum, qui principem inter nos locum obtinet, gradum facere necesse est. Quot Dominis, regia majestate inferioribus, quemdam veluti cultum, præsertim in Aulâ,

fatalis ille hominum respectus exhibere solet, quasi pro suo jure? quid autem aliud re ipsa est cultus ille, quam subtilioris generis quoddam idololatriæ eò periculosis, quò moribus est nostris magis consentanea. Dominos dixi, regiâ majestate inferiores, quibus impensius multo devovemur ac mancipamur sensim & inscientes, quàm ipsi DEO; quos irritare & offendere magis veremur, atque adeò quod est creatum, supremo rerum omnium opifici & architecto, per summum continuùmque nefas, antefecerimus? quid est autem universæ Religionis fundamenta convellere, si hoc non est? *exi-*

Psal. 136. manite usque ad fundamentum in ea.

Longius manat tanti mali contagio, Auditores, nec jam humani cordis angustis circumscripta, apertè se foras profundit, atque impune grassatur. Habet hoc qui pe humanus respectus, ut Christianos quotidie conjiciat in defectiones & Apostasias quasdam, non arcanas illas quidem & interiores, sed nimium proh! pudor apertas omnibus atque publicas. Sinite me profari quod sentio. Revocate in memoriam quæ facta sunt à vobis tam irreverenter in hujus altaris conspectu, ne aut Christiani, aut hypocritæ videamini. Est illud DEI viventis altare, sed

cui potiori iure, quam Atheniensi illi, de quo Paulus in Areopago, istuc inscripseris, ignoti Numinis altare. *Ignoto DEO.* Aut, quod longè indignius est, inhonorati, spreto, ac rejecto Numinis altare. En sacrosanctum altare, quod vindicem in vos DEI manum olim armabit. Atheniense illud, repertum est à Paulo inter Idololatrias; istud proh! dolor, erectum video inter Christianos. Verum DEUM, inquebat Paulus *ignorantes colitis.* Verum DEUM, iniquo ego, agnoscitis, nec colitis. Quid dico? vero DEO, in quem creditis, illuditis, insultatis. Verum ignorare, quem colas, DEUM, ignorantia est venia quodammodò, digna aut certè magis excusabilis. At, verum, quem ignoras, DEUM, non colere, imò violare ipsius Numen, insultare ipsi impiè, sacrilegium est, ac prophanatio, quæ cuncta ejus anathemata in se meritò accersat. An non eò vos toties adduxit humanus respectus? an non itæ Religionem vestram *captivam detinuit in injustitiâ,* ut Apostoli verbis utar? an non ita vos DEUM, cultumque ejus omnem abnegare coëgit? abnegare, inquam? quid enim aliud est, sacris mysteriis interesse aulico mundanòque ritu? jis interesse eà immodestitiâ, quæ spurcissimos Mahumetis discipulos,

Actor. 17.

Ibid.

Rom. 1.

pulos, dum in suis orant sanis, non cadat? jis interesse, perinde ac si ludicras putes & inanes ceremonias? eò se conferre ad mutuum conspectum congressumque, tanquam ex condicto. Turbare rem divinam intempestiva garrulitate, profanisque colloquijs. In his omnibus con-
 tendo cum Cypriano, quandam inesse, saltem actionum, apostasiam. *In his omnibus quedam apostasia fidei est.* En tamen quò vos inducit frequens mundi usus: mundi, inquam, cujusdam nequioris, cujus impietas ac licentia vobis est norma ac legis locò. In eo fortassè tacitè ingemiscitis, sunt enim inter vos haud planè irreligiosi. Fortassè vel eo tempore quo flagitia illa committitis, eadem ipsi improbatis ac detestamini, tacitèque hæc apud vosmetipsos, vel inviti cogitatis, ejusmodi impietate Christiano nomine & dignitate indignos vos reddi. Atenim quoniam vos abripit mundanæ consuetudinis torrens, ad mundi leges dum vos accommodare studetis, cum mundanis hominibus, quod habet Christiana Religio sanctissimum ac divinissimum, profanatis. Apostasiam, ut jam dixi, genus, quod, si cum veteris Ecclesiæ defectionibus conferatur, est aliquo pacto culpandum magis, minùsque excusandum. Attendite,
 quælo

quæso, & quàm verè hæc à me dicantur, cognoscite.

Cùm sit sermo de miseris illis, qui sæviente tyrannide, dicti, in Bap̄tismate, sacramenti immemores, fidem ejurabant verbo tenus, cõhorrescimus enimverò, nec severius Ecclesiam animadvertissè existimamus, quæ in tantæ prævaricationis pœnam, à fidelium eos numero ac societate removebat. quid ita? quoniam ipsorum infidelitas, inquit Patres, opprobrio erat ipsi Christo, qui vindicandus utique erat. Eandem ah! tenete, Auditores, in vestra causa æquitatem. Sic est; Christiani illi imbelles, qui atrocibus suppliciis exterriti, fingebant se Christum abnegare, in Apostasiam incidebant. Erat tamen illa, aliquà digna commiseratione, cùmque singuli pœnitentiæ studio incensi, admissum facinus palam confitebantur his verbis, quæ sunt apud Cyprianum, *caro me in colluctatione deseruit; infirmitas viscerum cessit*: cùm ita se, inquam, accusabant flentes ubertim, atque intimo doloris sensu prostrati mirum non videtur Ecclesiam, ex materna benignitate, post nonnulla fidei experimenta; contra severiora schismaticorum illius temporis placata, veniam illis concessisse. Cùm autem nunc, DEO, partim morum licentiâ, partim scandalis nostris, renuntiamus,

B b 5

quid

quid habet excusationis nostra illa defectio? ac quicquid tandem prætexamus, an non est in promptu quod Cyprianus voluntariis apostatis respondebat; *nec prostratus est persecutionis impetu, sed voluntario lapsu se ipse prostravit.* Neque enim nunc agitur de vitandis cruciatibus, aut acerbissimâ nece: unus nos nunc retinet hominum respectus, è quorum pendemus nutu, quibus sumus voluntariè mancipati, & ita quidem mancipati, ut hominibus, atque adeò supremo Numini, Christianæ fidei desertores videamur. *In his omnibus quedam apostasia fidei est.*

Quid inde præterea? pravo illo hominum respectu nobis inutilia redduntur potentissima DEI ad salutem auxilia. Accipite quid velim. Fertur quis naturali quadam propensione ad meliorem & homine Christiano digniorem vitam instituendam? verùm animo deficiente, præclara illa virtutis indoles sterilefcit. Vota fiunt, consilia mente agitantur de recta incundâ salutis semitâ, at futuri metuuntur hominum sermones; atque ita vota illa salubria vix concepta concidunt. Intelligitur pœnitentiæ necessitas, cuius & labores amplecti certum est ac deliberarum; at eâ lege ut mundani eam homines non sentiant. Et quoniam latere eos non debet, ut ritè peragatur quod ratum erat,

erat, semper est irritum. Discedis è con-
cione, sacri oratoris eloquentiâ victus;
at studes clam esse relatam de te victoriam;
& victum videri nolle, est jam reipsa non
esse victum. Premente gravi aliquo mor-
bo, multa cogitas sapienter; quin &
constituïs tecum certam quandam piè vi-
vendi rationem: sed enim cum manus o-
peri est admovenda, famæ tuæ consulen-
dum reris, atque adedò nihil promotes.
Morbus ille, concio illa, consilia, vota,
auxilia quædam, seu interiora. seu exte-
riora sunt, quæ ex ordinaria providentiæ
dispositione, salutem habent sibi adjun-
ctam; verum enim vero vanâ mundanorum
hominum formidine, vis eorum omnis
debilitatur ac frangitur. Annon illa a-
gendi ratio satis habet momenti ad inhi-
bendam in maximè flagitiosis hominibus
cœlestis gratiæ efficientiam? est ne illa
obex frequentior hominum conversioni,
quæ salutaris foret alioqui, ac penè quo-
tidianus, ut res ponatur in exemplo, di-
vini sermonis fructus? ubi me semel pietati
dedidero, inquit ille, quid non erit ab
his & illis ferendum? si commerciis illis,
quæ mihi, quæ proximo noxia sunt, in-
terdixero, ait scemina quæpiam, quæ
tum de me tota urbe judicia? vanæ fin-
guntur formidinis causæ. Si mutem vitæ
institutum, quæ opiniones, qui de me
ho-

ho-

hominum sermones erunt ? cum ea autem
 animi affectione, nulla suscepta tam san-
 cta, quæ ad exitum perducantur: nullus
 pietatis fervor, qui non intepescat: nul-
 lus de peccatis dolor, nulla confessio
 non infructuosa. Optarem equidem,
 mundanis hominibus uti liceret magis æ-
 quis: opportunum, vel illis iudicibus,
 esset, videri & esse, calcatâ mundi vani-
 tate, divinæ legis observantem. Sors
 quippe illa potior creditur ac tutior, nec
 est ullus, qui honori non habeat, eandem
 amplecti. Sed nimirum tyrannica istuc
 & imperiosa humani respectûs lex verat.
 Satis est: malumus æternam animæ jactu-
 ram facere, dum legem hanc observamus,
 quàm, dum nos asserimus, saluti consu-
 lere. An non homines, in ipso etiam
 vitæ exitu, videas, illâ humani respec-
 tûs tentatione jactari, eidemque scdè
 succumbentes, obstinatione illum suæ
 prætexere, contra ea omnia quæ id tem-
 poris Christiana Religio agenda præscri-
 bit; homines, inquam, jam jam cessu-
 ros ex hac mortali vitâ, ad Deique sisten-
 dos tribunal, mundanæ servituti adhuc
 subjectos, homines, quos cum jam *cir-
 cumdent*, ut scriptura loquitur, *dolores
 inferni*, adhuc tamen ex fallacibus pen-
 dent hominum iudicis; qui negligunt,
 imò etiam respuunt, extrema Ecclesiæ
 præ-

Psal. 17.

præfidia, aut ea certè in aliud differunt
tempus, ne putentur, gravius agrotare,
& nonnihil esse arbitrantur, non haberi
pro depositis; atque suprema DEI mise-
rentis adjumenta & auxilia abjiciunt, quia
id à se impetrare non valent, ut excusâ,
quâ tenentur, mundi compede, mun-
dum ipsum spernant, mundum obli-
scantur. Nonne reperti sunt, (quis cre-
dat?) qui postquam vixissent fidei ac legis
exortes, eò sunt insanix progressi, ut
diabolicâ in malo perseverantiâ, dignum
impietati fastigium imponerent? qui diem
suum obitent, absque ullo pœnitentiæ
sensu, ne ignaviæ arguerentur, & præ-
celsæ robustæque mentis famam, de qua
stultè aut falsò fortasse, gloriati erant
inter gregales suos, ad extremum usque
spiritum retinerent: qui ad horrèndæ æ-
ternitatis conspectum, stimulante scele-
rum conscientia, fatalem hanc animo co-
gitationem excutere non valebant; quid
de me homines sentient, si mortis formi-
dine resipiscam? qui toti erant in eo defi-
xi, quid dicturi essent scelerum suorum
confortes, & ne turpi exciderent exi-
stimatione, obsurdescerent ad saluberr-
ma quævis monita Sacerdotum enixè o-
rantium, ne de DEI summè misericordis
benignitate desperarent; DEI, inquam,
qui, quamquam ab iis gravissimè offen-
sus,

sus,

sus quamquam iratus, ipsorum, tamen salutis autor etiam num foret. An non ita emori quidam visi sunt? ac, si raro occurrunt exempla id genus, quod DEI singulare beneficium est, an minus afficere, ac docere debent illa mortales, in quam maiorum voraginem præcipites eos agat vanus ille hominum respectus?

Nunc ah! Christiani Auditores, nunc percipio vim & sensum huius sententiæ Tertulliani; *Salvus sum si non confundor de Domino meo.* Videtur quidem is, salutem constituere in re perlevi; eam siquidem perfectam, nihil sibi credit agendum superesse. Quid enim in speciem facilius, quam DEUM non erubescere? an id postulat haud vulgarem vitæ sanctimoniam? eone omnis recidit Christi Religio? Sic est, inquit Tertullianus? contendo, in tuto esse salutem meam, si DEUM non erubescio. *Salvus sum.* Istuc ipsum à gravissimis mundi tentationibus securum me rededit; quoniam illius præsidio, mundi illecebras, periculaque omnia vincere mihi ac superare licet. Etenim, si DEUM non erubescio tot officia, iudice mundo, abjecta, vel ad salutem, autore DEO, necessaria utique, non erubescio. Non erubescio contumeliam inultam relinquere. Non erubescio condonare injuriam & ita condonare, ut acceptam offensionem

etiam

Lno. 9.

etiam beneficio rependere non dubitem. Non erubescio inimicum officio prævertere. *Salvus sum, si non erubescio de Domino meo.* Si DEUM non erubescio ipsum timere, ipsum colere ac precari non erubescio; demissum & abjectum esse in ipsius conspectu, patientem ejus causâ, contemptum ejusdem exemplo. Si DEUM non erubescio, non pœnitentiam, non ea omnia, quæ à Christianis illa exigit, erubescio, *Salvus sum, &c.*

Hoc nimirum Magdalensæ salutis fuit. Actum erat de illâ, si mundanorum hominum sermonibus auscultasset; si humanam prudentiam adhibuisset in consilium, nulla illi spes ultra affulgebat. Summa ejus felicitas fuit, æternæque prædestinationis initium, quod Christum non erubuerit. Ipsum adire non dubitavit Pharisæi mensæ accumbentem, & inter confertam convivarum turbam ad ejus pedes abjecta, lachrymis eos rigare, abstergere capillis, hominum contemptus contemnere; sermonumque omnium secura, id unum studuit, ut amanissimi Servatoris, cui uni placere vellet postmodum, gratiam sibi conciliaret. Istuc si omisisset, elapsa de manibus erat conversionis opportunitas: interclusus illi erat aditus ad divinæ misericordiæ sinum. Eò ut introumitteretur, triumphandum illi fuit de
hu-

humano illos respectu, cuius indignitatem ac damna vobis ostendi; offensionis & scandali quantum ille importet, super est ut cognoscatis.

PARS. III.

Matth. 18.

Ibid.

UT nullum est scandali genus, quod non fuerit damnatum à Christo, cum dixit, *Vae mundo à scandalis*, ita nullus est scandali autor, qui his aliis Christi verbis, quasi fulmine, percussus non occidat; *Vae autem homini illi, per quem scandalum venit.* Quamquam autem Christi sententiam pertinere constat ad omne indiscriminatum, scandali genus, mihi tamen dubium non est, quin illud potissimum respexerit, quod ab humano nasci solet respectu. Scandalum dico, cuius autores hi sunt, quin partim sermonum, partim morum pravitate, humanum respectum inter homines sovent. Scandali genus, eo magis damnandum, quod DEUM ipsum, ejusdemque cultum magis directe ac proprie petit? en mali hujus natura. Scandali genus eò perniciosius, quod facilius manat, & mortalium animos certius ad exitium trahit. En periculum ex eo metuendum. Scandali genus, vobis, Principes viri, pravertendum, eò vitandum magis, ex DEI præscripto, quod à vobis oblatum, longè præsentiorum in alios pestem ac perniciem importat

En, quoad vos, quæ inde nascuntur ac fluunt officia, religiosè vobis colenda. Scandali denique genus, quod emendari à vobis facilè possit, humanum respectum, ut ait Chrysostomus, humano respectu, sæculique licentiam, assiduis virtutum exemplis retundendo. En huic malo medicina. Paulisper adhuc attendite, tum petorabo.

Hoc scandaligenus DEO præcipuè injuriosum dixi. Quamobrem? quoniam edendit, id agit potissimum, ut supremi Numinis cultum subvertat. Quid crimini dabatur filijs Heli? in quo positum erat flagitium illud, quod in sacris litteris tam vehementi DEUS exaggerat oratione, & ejus hortorem nobis injicere videntur planè singularem? quale, inquam, eorum facinus erat; populo videlicet offensionis & scandalo erant. Qua in re? quòd plebem à Templo, statisque sacrificijs avocabant illi, tantum abest ut ad illa pellicerent Religionis officia. *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis; quia retraherant homines à sacrificio Domini.* Notate verba. *Peccatum erat grande nimis;* hoc est, capitale. Peccatum majus, quàm ut veniam mereretur; quàm ut dissimulari, quàm ut remitti posset. *Grande nimis.* Ecquid aliud nunc impij illi agunt, qui pietatem cavillantur; qui religio-

1. Reg. 12.

R. P. Bourd. Adv.

CC

gio-

gionem in contemptum vocant ; cum quibus DEI mandata observare impunè alijs non licet , quia sunt eorum telis semper propositi ; quia sunt semper testes nequioris eorum vitæ , quæ est publica virtutis veluti censura. Qui , similes Pharisæis , de quibus Christus , aut potius , qui Pharisæis pejores (quandoquidem hi nonnullam pietatis speciem retinebant) aditum ad Cœlum fratribus intercludunt ; nec satis habent eò non ingredi , nisi alios etiam illius ingressu , quâ possunt , prohibeant. Sint in Aulâ duo tresve id genus homines nequam , satis erunt illi , si modò aliqua polleant autoritate , ad depravandos aulicos omnes , & à rectâ salutis semitâ , qui in eam maximè inclinabant suoapte , nutu avertendos. Scitis , Auditores . quàm graves insignesque pœnas DEO dependerint Ophni & Phinees , ob tale scandalum. Nec mirum ; res enim agebatur , Domine DEUS , qua tibi nulla potior est & antiquior ; quàm , qui attenuare & imminuere præsumat , *oculi tui* , ut quidam è Prophetis tuis loquitur , *pillam tangat*. Populorum fidem si quis in Regno sollicitet , & acuat ad rebellandum , supplicium nullum est tam atrox , quo dignus is non habeatur ; nulla legum severitas tanta , quam non debeat meritò

Zachar. 2.

ex-

experiri. Æquum est igitur Domine, ut causam ipse tuam defendas ac iudices; &, si jura tua mundus attentare audeat, ea conserves, ea vindices, acerbissimis etiam pœnis fontes plectendo.

Scandali genus esse dixi, quo nullum facilius manat ac serpit. Quò enim non aspirat, quò non progreditur pestiferum virus, &, ni citò amputes, quot imbecilles mortalium animos illo infici videas, æternumque ad exitium trahi? istuc ipsum est, Auditores; quod invictum illum Mathatiam olim impulit, ad facinus perpetrandum, sacris literis consignatum tam splendide, & cujus memoriam nulla unquam inobscurabit oblivio. Vidit ille ex Israëlitis quempiam, hominum metu dejectum, victum, in omnium oculis idolo jam jam immolaturum; vidit, zelòque incitatus piè crudeli, impietatem illam gemino prævertens sacrificio, arâ in ipsâ sculptilis simulachri, non profanum modò Judæum, sed & Gentilem ipsum, nefandi sceleris instinctorem, uno eodemque gladio, DEO jubente, mactavit. Unde illi autem zeli vis tanta? ex intimo videlicet, quo pungebatur doloris sensu, hoc secum cogitans, sacrilegi hominis exemplum ab innumeris imitandum haud dubiè, oblatumque ab uno scandalum, si

toleraret ipse aut impunè abire sineret,
 gentem universam labefactare posse. Prae-
 senti igitur populi Israëliti periculo,
 malisque ab impuri hominis impietate im-
 pendentibus commotus, impulsus, imò
 subitâ iracundiâ (quid enim dubitem di-
 cere) Sanctus Princeps est abreptus; quæ
 quidem iracundiâ etiã honorificâ Sacri
 scriptoris mentione ac præconio commen-
 datur. Quale exemplum, Auditores, &
 quàm appositum ad mores nostros infor-
 mandos! jactabat tunc Ecclesiam perfec-
 tionis procella, cùm Machabæi, paternæ
 virtutis æmuli, ita insurgebant in scandâ-
 la ab humano profecta respectu, & quo-
 rum vim damnosam tantopere formida-
 bant. Verumenimvero an nobis præteri-
 ta est illa temporum atrocitas? & quam-
 quam nunc floreat Christiana Religio,
 possumusne, inquit Augustinus, meritò
 nobis gratulari, quòd æquali vexationum
 mole Christianorum fides non tentetur?
 illis persecutionum procellis, quas genti-
 lium rabies excitabat olim, nonne aliæ
 successerunt, eò graviores, magisque
 metuendæ, quò blandiores sunt, magis-
 que humanæ; eò aptiores ad fideles in
 ruinam pertrahendos, quòd de his decli-
 nandis ne cogitamus quidem, quin & id
 confirmate ausim, quod persuasum habeo,

vet-

verbum unum prolatum à vobis , unum oculorum vestrorum coniectum , unam contemptus vestri significationem , exemplum unum vestrum , Christianorum innocentiae labem inferre graviorem , quam exquisitissima Tyrannorum supplicia. Tyrannis quippe obsistebatur , fususque martyrum sanguis , mirè fecundum erat Christianorum semen. Sed humano respectui , cuius autores estis , quotusquisque obsistit ? illaque persecutionis procella , cui virtutem pulsandam objicitis , Dæmonis peræque ac impietatis tuetur imperium , tantum abest ut virtutis Regnum confirmet , ejusdemque , ut par erat , fines proferat. Quid enim non valet naturale illud studium , quæ ab alijs fieri videmus , faciendi ? quid non valet falsa illa æmulatio , qua ad alios sectandos ferimur proprio nutu , eosque imitandos præsertim , quorum ad voluntatem cuncta prospere fluunt ; quibus plauditur ab universis. Igitur si viam illi nobis aperiunt ad vitia , si eò vocant , si eò trahunt partim sermonum , partim exemplorum contagione , si obsequium in eo nostrum exigunt , si falsam in eo ipso placet gloriam collocare , si ab eo ipso existimationem , imò dona ac præmia pendere jubent sua , quot fidei desertores & apostata , per

blandam hanc tentationis illecebram, extiterunt, quot existunt, & existant necesse est. Vestram fidem, Auditores, vestram experientiam appello. Scitis quanto ab omnibus, quanto à vobis tyrannus ille pietatis ponatur in metu. Scitis, quàm ambitiosè ipsius gratia, cum alijs, tum à vobis captetur. Scitis, quæ eam in rem viæ vulgò incantur, & quæ sint à vobis ipsis initæ. Scitis, quid dari illi soleat, quid vosmetipsi fortasse dederitis ad hanc usque diem. Ut ut est, nonne, quod animadvertit Bernardus, ex illo scandali genere, tanquam è fonte, proficiscuntur calamitates pene omnes, quæ in Ecclesiam postremis hisce temporibus incubuere; illa morum dissolutio, quam intuemur, nec possumus satis unquam deplorare,

Inde est quod Dynastæ & quicumque cæteris antestant mortalibus, graviori officij Religione tenentur, non sinceros solam præstare se in colendo Numine, sed & alijs exempli auctoritate præluere. Id ipsum sapientissimè monet Augustinus; Dynastarum enim est, inquit sanctissimus Doctor, vitiosum illum hominum respectum emendare in inferioris notæ hominibus; eorum est, quos ad summos DEUS honorum gradus evexit, liberiores illum, quem amat, cultum autoritate suâ

munire; eorum est, quibus sponte natura placere nemo non studet, factis ostendere, non impietatem, non vitia sibi ulla placitura unquam; quin potius Religionem Christianam, virtutemque, eo, quo par est, loco, apud se semper fore. Quoniam humanus respectus hos potissimum respicit, hæretque in eorum personâ, ipsorum est, aut abolere illum penitus, aut illius usum quodammodo sacrare; utrumque autem fit tum verbis tum factis; cum ita scilicet loquuntur illi, ita vitam instituunt, ut Christiani videantur & sint. Atque hæc adhiberi debet humano respectui medicina.

Ira olim sensit Eleazarus, vir, inter Judæos suos, non minus *ingenita* nobilitatis canitie, quam insigni legis doctrinâ venerandus, &, ut eleganter Ambrosius loquitur, *vir ante tempora Evangelica Evangelicus*. Unum amici flentes orabant, non quidem ut vetitâ carne vesceatur, sed saltem ut illius esum, necis vitandæ causâ, simularet. Exhorruit videlicet, ad nefandæ simulationis mentionem, magnanimus senex. Quamobrem? quoniam, inquit, non convenit, non decet, hominem, id ætatis atque ordinis, *ingere*, verosque animi sensus occultare. Quid enim juniores improvidi, malique dociles cogitabunt, quid agant,

cùm audient, Eleazaro defuisse constan-
tiam, eundemque ipsum, avitam Reli-
gionem turpiter ejurasse? in me quippe
omnes inspicient haud dubiè, eruntque,
me autore, imbelles, infideles, impij.
Et verò quis Judæorum omnium sensus,
qui sermones, quæ facta tum fuissent tale
exemplum consequuta? at, vice versâ,
quali præsidio ac firmamento animis im-
bellibus ac timidis fuit, cùm visus est an-
nosus senex, vano hominum calcato re-
spectu, spretis crudelissimi tyranni
minis, terrificoque omni tormentorum
apparatu, servare DEO obligatam fidem,
atque ejus causâ pretiosam animam profun-
dere. Mirabile Christianis omnibus do-
cumentum! sed vobis nominatim, Au-
ditores, quos DEUS in potestatis suæ par-
tem tantum vocavit, ut eâ, ad sui cultus
propagationem & augmentum, utamini.
Quid liberis unumquemque suis aliud di-
cere oportet, quàm quod olim Tobias;
Audite ergo Filij mei Patrem vestrum: servi-
te Domino in veritate. Auscultate, charis-
simi filij, auscultate patrie monentem:
væ enim mihi si vobis, hæreditatis loco,
supremi Numinis non sit à me relictus ti-
mor. *Servite Domino, idque in Spiritu &*
veritate. Servite citra simulationem ul-
lam, &, ubicumque ipsius agetur cultus,
procul à vobis absit ars politica omnis,
a ut

Tob. 14.

Joan. 4.

aut inane mundi studium. Honori vobis est Religio vestra : retinete eam , nec ullis unquam factis inhonestate. In ejusdem observatione salus vestra sita est ; cave-
rete, ne illi offensionis sitis atque scanda-
lo. Qualis esse debet heri ac patrisfamilias ad domesticos oratio ? Davidicæ illi per-
similis ; *non habitabit in medio Domus mea qui facit superbiam.* Nolo impios ul-
los apud me. Volo DEI merentes , &
qui, dum imperijs obtemperant meis ,
divina non negligent. Non blasphemus ,
non perjurus , non ullus ganeo in meo
erit famulatu. Quis ergo ? *ambulans in
viâ immaculatâ hic mihi ministrabit.* Quid
facere nos oportet , intra conditionis
quemque suæ atque ordinis fines ? id om-
ne quod fieri à nobis potest ad fundandam
& constabiliendam fidem in eorum animis ,
qui nobis sunt obnoxij. Secus , rei tenebi-
mur apud DEUM , scandali longè maximi ;
quoniam gravius nunquam scandalum ,
quàm cum inde nascitur , unde majora vir-
tutum exempla expectari par erat.

Illud me sustentat ac reficit , Auditores ,
quòd verba facio apud eos , quibus homi-
num respectus , scandali causa nunquam
esse debuit minus periculosa , faciliusque
superandus obex , quàm sit hac ætate no-
strâ. Conciones enim habeo in Aula Prin-
cipis , qui divinæ gloriæ studio flagrans ut

Pfal. 100.

Ibid.

nunquam aliàs magis, Christianam Religionem autoritate firmat Regiâ, vitiisque, exemplo suo, longè apertius & efficacius bellum infert, quàm ego ullis sacræ eloquentiæ præsidij, facere unquam possim. Unum est quod vobis potius timeam, ne in alium videlicet incuratis hominum respectum; & cùm olim in Aulâ impios efficeret hominum respectus, hypocritas nunc efficiat. Ne, aut Christiani sitis, aut videamini, solo hominum respectu, Deoque tantum serviatis, ut placeatis homini; cùm DEO sit serviendum homini; hominique sit serviendum, ut placeatis DEO, En scopulos in quem vos immittere possit, præter ipsius consilium, pietas Principis, cujus hæc est potissima laus, ut DEO semper fidelis, cultum ipsius sartum ac tectum ab omni injuriâ conservet ac protegat. Qua enim re homines non abutuntur?

Sed præterquàm quod tali in re solatio esset Religio prævalens, impietate latebras captante; & è duobus malis, sublato maximo, minimum restaret; præterquam quod hoc mihi de vobis sponderem fore, ut scopulum unum declinando, disceratis in alium non incurrere, & integrâ illâ, quæ vobis dux est in omnibus, ratione adjuti, non committeretis ut Religio illa tam sancta Religio
tam

De vano hominum respectu. RII

tam divina , in Religionem prorsus humanam ac politicam degeneraret. In illo ipso metu , qui me sollicitum haberet, ita mihi vos affari liceret ; utamur nihilominus , Auditores , idoneâ rerum opportunitate , quas nobis summè providens DEUS , ad fidei Christianæ , salutis-que nostræ subsidium præbet. Cùm nos hominum respectus , quamquam neque sanctus per sese , neque laude dignus , facit ut simus officiorum retinentes , non est semper inutilis censendus. Præsidio is est imbecillitati nostræ. Cùm ad DEI nos cultum adducit , sit quantumlibet vitiosus atque damnandus , non est prorsus & quoquo sensu abdicandus , sed corrigendus , sed emendandus , sed in melius commutandus. Ab homine gradum facere nos oportet ad DEUM ipsum ; & ex contentione eorum , ad quæ parati sumus hominis causâ , excitare nosmetipsos , ad DEUM & Regnum ejus unicè querendum.

Matth. 6.

Ex illâ autem doctrinâ , quam & fides ipsa comprobat , grates habeamus omnipotenti ac summè misericordi DEO , ob concessum Gallix nostræ regem , qui non frustra Religionis defensor ac tutor habetur suæ , cùm per nosmetipsos tantum steter , quin & nostræ , si zelo ipsius uti voluerimus , defensor etiam ac tutor habea-

habeatur. Numeremus in beneficijs, iisque maximis; acceptis à DEO, quòd editi non simus in lucem infelicibus illis sæculis, quibus impietas erat in more; &, ut hominibus esses acceptus, necesse erat, ut inimicitias gereres cum DEO. Ponite in summæ felicitatis parte, vos præsertim, qui mihi dicenti auscultatis, quòd in ea incideritis tempora, quòd sub eo Principe, quòd eâ in Aulâ vivatis, in qua detestanda illa dogmata, certè non vigent. Fateamur omnes, uno ore, excusatione nos ullâ esse indignos, si palam & apertè saluti nostræ operam non damus; &, quicumque tandem alius hominum respectus nos morretur euntes ac retardet in viâ, eundem, exemplo Principis, apud quem virtus in pretio est, qui eam ornat peræquè ac colit, cedere oportere. Ne illud usurpemus cum Israëlitis, *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Quomodo mediâ in aulâ, quomodo inter mundanos homines debitum DEO honorem persolvamus? persolvemus utique in aulâ ipsâ, in ipso mundanorum hominum cœtu *Canticum Domini cantabimus.* Fuit olim aula, Babylon illa, ubi divinæ laudes nunquam audiebantur, ubi sanctissimum ipsius nomen proscindebatur à blasphemis hominibus: nunc, si voluerimus,

Psal. 136.

in honore ibidem erit. Sacrum ipsius Verbum avidè ibidem excipietur, & aulicorum palato sapiet. Divina ipsius lex erit ibidem in pretio, ibidem observabitur. Habemus eam in rem præsens adjumentum, quod si negligimus, quibus supplicij non erimus digni?

Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. Matth. 18.

Hæc est orationis Christi clausula. Ab eâ beatitudine non excludebat palatinos homines; imò ad eos ipsos sermonem dirigebat; atque ut ostenderet, posse ipsos, imò debere beatitatem illam adipisci, exemplum proponebat Joannis Baptistæ, qui in Regis infidelis aulâ, DEUM qui ipsum miserat, liberè erat confessus. DEI ejusdem Nomine hunc in locum prodij, Auditores, verba ad vos factururus; sed in Aulâ Regis Christiani. Acceptam ab ipso Christo doctrinam vobis tradidit: faxit DEUS illam accipiatis citra ruborem ullum, ut vos Christus vicissim non erubescat, agnoscat coram patre suo

admittatque in Cælestis
Regni gloriam,
Amen.

IN